

# (Del av) Replikskifte mellan Vlachos och Sanandaji om skolval

Svenska Dagbladet den 2 mars 2016

I helgen publicerade SvD:s ledarsida en artikel om skolval skriven av Nima Sanandaji. Texten redogör för forskning av Victor Lavy, välkänd utbildningsekonom vid University of Warwick. Då jag just satt och förberedde undervisning baserad på Lavys uppsats "Effects of free choice among public schools" och en uppföljande studie blev jag en aning förvånad av hur resultaten presenterades.

Lavys studier analyserar en skolvalsreform i Tel Aviv som 1994 introducerades bland elever som skulle börja årskurs 7. Möjligheten att välja skola gällde till att börja med endast eleverna i Tel Avivs socioekonomiskt svaga distrikt nummer 9. Några år senare utökades skolvalet till att gälla ytterligare två socioekonomiskt svaga distrikt och efter ytterligare några år till att gälla hela Tel Aviv. Vad som studeras är dock reformens första år.

Före reformen tilldelades eleverna i distrikt 9 antingen en skola inom distriktet eller någon av fem skolor i Tel Avivs mer välbeställda områden. Efter reformen fick eleverna rangordna någon av fem förutbestämda skolor, tre i distrikt 9 och två i de mer välbeställda områdena. Exakt vilka skolor eleverna hade att välja mellan berodde på vilken skola de gick på i årskurs 6. Till de skolor som fick fler ansökningar än de hade platser för fördelades eleverna enligt en nyckel med syftet att upprätthålla en jämn socioekonomisk spridning mellan skolorna.

Precis som Sanandaji skriver verkar reformen haft goda effekter både på kort och lång sikt. Eleverna fick bättre provresultat, valde mer krävande gymnasiekurser, studerade vidare i högre utsträckning och de har idag högre inkomster. Dessutom verkar relationerna mellan lärare och elever samt eleverna sinsemellan ha förbättrats.

Så långt allt väl, men Sanandaji beskriver detta som att "friskolorna förbättrade studieresultaten". Vilka friskolor, undrar vän av ordning? Skolvalet gällde kommunala skolor, vilket torde framgå av studiens titel. Vad som beskrivs är också ett skolvalssystem som enligt svensk måttstock måste beskrivas som både begränsat och hårt kontrollerat. Vilka lärdomar som står att finna ur svensk skolpolitisk synvinkel är därför en öppen fråga.

Den svenska skolvalsdebatten innehåller flera olika frågor. Sedan länge står skolornas möjlighet att dela ut vinst på agendan och just nu väcker frågan om "kontrollerat" skolval känslor. Detta är en aning märkligt eftersom alla skolvalssystem är kontrollerade då de på något sätt måste fördela platserna vid översökta skolor. Det hur dessa frågor slutligen besvaras är upp till politiken att avgöra, men på vägen dit kan forskningen ge viss vägledning. Detta underlättas emellertid om forskningen inte beskrivs på ett helt okontrollerat sätt.

**Jonas Vlachos**

Nationalekonomiska institutionen vid Stockholms universitet och IFN